

NORGES BANKS OPPGJØRSSYSTEM

Årsrapport 2022

FINANSIELL STABILITET
INTERBANKOPPGJØR

NORGES BANK

Innhold

1	Innledning	3
2	Beskrivelse av NBO	3
3	Drift av NBO	4
3.1	Driftsstabilitet	4
3.2	Oppgradering av systemløsninger	4
4	Utviklingsoppgaver	4
4.1	Ny standard for betalingsmeldinger – ISO 2022	4
4.2	Ny løsning for realtidsbetalinger	5
4.3	Statlige betalinger i realtid	6
4.4	Neste generasjons oppgjørssystem	6
5	Risikobildet	6
5.1	Utviklingstrekk	6
5.2	Systematisk arbeid med risiko	7
5.3	Risikoreduserende tiltak	7
6	Kontinuitet og beredskap	7
6.1	Kontinuitets- og beredskapsplaner	7
6.2	Beredskapsøvelser	8
6.3	NBO kontinuitetsforum	8
7	Etterlevelse	8
7.1	Internasjonale anbefalinger	8
7.2	Revisjoner og overvåking	9
8	Kontohold. Nøkkeltall og endringer i 2022	9
8.1	Nøkkeltall	9
8.2	Omsetning i NBO	10
8.3	Låneadgang i Norges Bank	11
8.4	Endringer i kontohold	12
8.5	Priser og gebyrer i NBO	13

Årsrapport NBO 2022

1 Innledning

Formålet med Norges Banks oppgjørssystem (NBO) er å gjennomføre sikre og effektive oppgjør av betalinger mellom banker og andre foretak i finansiell sektor som har konto i Norges Bank. Driften av NBO var stabil gjennom 2022, og relevante standarder og krav til samfunnskritisk infrastruktur vurderes som oppfylt.

Årsrapporten omhandler hovedaktiviteter og tiltak knyttet til drift og utvikling av NBO i 2022.

Alle banker i Norge kan ha konto i Norges Bank etter nærmere vilkår. Ved utgangen av 2022 hadde 113 banker slik konto, en reduksjon fra 118 i 2021.

Gjennomsnittlig daglig omsetning i NBO økte med 38 milliarder til 339 milliarder kroner i 2022. Dagen med høyest omsetning var 3. oktober med 804 milliarder kroner. Ved utgangen av året hadde bankene folio- og reserveinnskudd på 26 milliarder kroner. Nøkkeltall for NBO i 2022 er nærmere omtalt i kapittel 8.

Norges Bank har siden høsten 2020 samarbeidet med sentralbankene i Sverige og Island for å innføre en ny standard for betalingsmeldinger for bruk i Norden (ISO 20022). Spesifikasjonene for de nye meldingene, migreringsstrategien og overordnet tidsplan for overgangen til ISO 20022 i NBO ble kunngjort i første kvartal 2022. Planen er at den nye standarden kan tas i bruk innen november 2025.

I Norges Banks strategi¹ for perioden 2023 til 2025 er det en særskilt satsing på å utrede og forme fremtidens betalingssystem. Norges Bank skal blant annet beslutte hvordan neste generasjons oppgjørssystem i norske kroner skal se ut.

2 Beskrivelse av NBO

Norges Bank er den øverste oppgjørsbanken i det norske betalingssystemet. Alle elektroniske betalinger i norske kroner gjøres i siste instans opp mellom bankene i NBO. Det gjelder både vanlige betalinger for husholdninger og bedrifter, store betalinger i finans- og valutamarkedene og betalinger som involverer offentlig sektor. NBO benyttes også for å gjennomføre Norges Banks pengepolitikk ved at styringsrenten er innskuddsrenten på bankenes kontoer og ved at sentralbanklikviditet tilføres og trekkes inn fra bankenes kontoer i NBO.

Bankene kan delta direkte eller indirekte i de ulike betalingsoppgjørene i NBO. Indirekte deltakelse betyr at en bank (indirekte deltaker) benytter en annen bank (direkte deltaker) til sine betalingsoppgjør i NBO. Flertallet av norske banker gjør opp sine nettoposisjoner indirekte i Norges Bank gjennom en annen bank som er direkte deltaker i slike oppgjør. Ved utgangen av

¹ [Sentralbankens strategi \(norges-bank.no\)](https://www.norges-bank.no/om-norges-bank/strategi)

2022 var det 21 banker som gjorde opp avregninger direkte i NBO. Dette er i hovedsak de største norske bankene samt norske filialer av nordiske bankkonsern.

NBO består av kjernesystemet RTGS (Real Time Gross Settlement) for gjennomføring av betalingsoppgjør og et delsystem for å håndtere bankenes sikkerhetsstillelse for lån. Som hovedkanal for betalingsoppdrag og andre finansielle meldinger benyttes det globale SWIFT-nettverket². Kontohavere i NBO har også tilgang til sin konto via en nettbanklignende løsning (NBO Online) basert på kommunikasjon gjennom en sikret nettverksløsning. Den enkelte kontohaver har som hovedregel én hovedkonto, én lånekonto og én eller flere underkontoer.

3 Drift av NBO

3.1 Driftsstabilitet

Oppgjørsfunksjonen i NBO skal være effektiv, sikker og uten vesentlige avvik. Driften av oppgjørssystemet var stabil gjennom 2022, og det var ingen vesentlige avvik. Det var enkelte tilfeller der feil i systemene hos banker og andre aktører gjorde det nødvendig for Norges Bank å utvide åpningstiden for NBO for å få gjennomført betalingsoppgjørene samme dag. I 2022 ble åpningstiden for NBO utvidet fire dager.

3.2 Oppgradering av systemløsninger

Systemløsningene for NBO oppgraderes regelmessig i tråd med leverandørenes anbefalinger for å sikre både relevant kundestøtte og anbefalt sikkerhetsnivå for systemløsningene. I tillegg gjennomføres funksjonelle oppgraderinger i den grad det er behov for ny funksjonalitet. Dette er drevet av teknologisk utvikling og tilpasning til standarder. Det gjennomføres omfattende testing og øvelser før oppgradering av systemløsninger for at driften skal opprettholdes på en betryggende måte.

Det er videre gjennomført tiltak for å øke robustheten mot cyberangrep og kompromittering av data i den forsterkede beredskapsløsningen³ for NBO.

4 Utviklingsoppgaver

4.1 Ny standard for betalingsmeldinger – ISO 2022

I NBO benyttes i dag standard meldingsformater utviklet av SWIFT (SWIFT FIN) for alle betalingsmeldinger og annen kommunikasjon til og fra NBO. Meldingene kan bare inneholde begrenset mengde informasjon. I tillegg benyttes de forhåndsdefinerte feltene ofte ulikt fra system til system, og mye av informasjonen legges inn i fritekstfelder. Dette begrenser i for stor grad mulighetene for mer automatisert behandling av betalinger hos bankene og deres kunder.

² SWIFT: Society for Worldwide Interbank Financial Telecommunication.

³ Norges Bank har en forsterket beredskapsløsning som kan benyttes for å gjennomføre oppgjør dersom de ordinære driftsløsningene for NBO er utilgjengelige.

Det er bred enighet både internasjonalt og nasjonalt om at meldingsformatene i betalingsinfrastrukturen bør være basert på ISO 20022-standarden, og i 2018 besluttet styret i SWIFT at en rekke av dagens SWIFT FIN-meldinger skal erstattes fullt ut med ISO 20022-meldinger for grensekryssende betalinger. Standardiseringen vil gjøre det mulig for bankene og andre aktører i den finansielle infrastrukturen å bruke meldinger på tvers av ulike infrastrukturer. Videre vil økt standardisering på tvers av landegrensene gjøre det enklere for bankene å oppfylle myndighetskrav (hvitvaskingsregler mv.). ISO 20022-meldingene vil kunne inneholde mer informasjon enn de gjeldende formatene, og dermed legge til rette for økt automatisering og mer effektiv behandling av betalinger.

I 2020 igangsatte Norges Bank et samarbeid med banknæringen for overgang til ISO 20022 i NBO og i andre sentrale deler av betalingsinfrastrukturen. En forstudie for å vurdere og utarbeide forslag til hvordan NBO kan ta i bruk den nye meldingsstandarden ble fullført første kvartal 2022.

Norges Bank har siden høsten 2020 samarbeidet med sentralbankene i Sverige og Island og leverandøren av kjernesystemet for NBO for å tilpasse ISO 20022-meldingene for bruk i Norden. Tilpasninger av ISO-meldingene spesifikt for NBO er utført i samråd med en arbeidsgruppe som består av representanter fra DNB Bank ASA, Danske Bank, Skandinaviska Enskilda Banken, Bits AS og TietoEVERY Norway AS. Deltakere i NBO som sender enkeltbetalinger via SWIFT, fikk tilbud om å delta i arbeidsgruppen.

De nye ISO 20022-baserte meldingene innebærer at meldingsutvekslingen vil skje direkte mellom en deltaker i NBO og Norges Bank. Spesifikasjonene for de nye ISO 20022-meldingene, migreringsstrategi og overordnet tidsplan for overgangen til ISO 20022 i NBO ble kunngjort i første kvartal 2022. Fremdriften i Norges Bank er i henhold til tidsplanen, og det ligger an til felles testing med deltakerne innen utgangen av februar 2024. Videre planlegger Norges Bank å migrere deltakerne fra dagens SWIFT FIN-format til ISO 20022-formatet i NBO innen november 2025.

4.2 Ny løsning for realtidsbetalinger

En velfungerende løsning for realtidsbetalinger er en viktig del av et effektivt betalingssystem. Slike betalinger innebærer at mottaker får pengene få sekunder etter at betalingen er igangsatt.⁴ Andelen av betalinger som gjennomføres i realtid vil trolig øke i årene som kommer.

Norges Bank utreder om realtidsbetalinger bør gjøres opp enkeltvis og direkte i sentralbankpenger, i stedet for via nettooppgjør som i dagens løsning for straksbetalinger. Vurderingen så langt er at dette vil bidra til den beste utviklingen av norske realtidsbetalinger i årene som kommer. Norges Bank besluttet i oktober 2021 å innlede en formell dialog med Den europeiske sentralbanken (ECB) om eventuell deltakelse i den europeiske løsningen for

⁴ I dagens løsning avregnes de fleste betalinger, for eksempel betalinger med kort i butikker og giro i nettbank, i bankenes fellessystem NICS og gjøres opp i Norges Bank som nettooppgjør fem ganger daglig på oppgjørsdager. Dette innebærer at mottaker ikke får pengene før nettooppgjøret er gjennomført i NBO.

realtidsbetalinger (Target Instant Payment Settlement – TIPS). En endelig beslutning om deltakelse i TIPS vil først kunne tas etter at den formelle dialogen er fullført.

4.3 Statlige betalinger i realtid

Staten ved Direktoratet for forvaltning og økonomistyring (DFØ) inngikk nye rammeavtaler om betalings- og kontoholdstjenester for staten med Nordea og DNB i 2022. Avtalene stiller blant annet krav om at det skal tilrettelegges for at statlige virksomheter skal kunne ta i bruk realtidsbetalinger gjennom den samme løsningen for avregning og oppgjør som benyttes i infrastrukturen for realtidsbetalinger for øvrig i det norske markedet. Det er et siktemål at den løsningen som etableres også skal kunne benyttes ved en eventuell deltagelse i TIPS.

Norges Bank har etablert dialog med Nordea, DNB, DFØ og banknæringens infrastrukturselskap Bits AS for å avklare hvordan bankene, DFØ og Bits kan tilrettelegge for denne typen betalinger. Det forutsetter blant annet at banknæringen tilrettelegger for bruk av betalingsidentifikator (for eksempel kundeidentifikasjon - KID) i dagens løsning for straksbetalinger.

4.4 Neste generasjons oppgjørssystem

I Norges Banks strategi for perioden 2023 til 2025⁵ er det en særskilt satsing på å utrede fremtidens betalingssystem og det skal besluttes hvordan neste generasjons oppgjørssystem i norske kroner skal utformes. Teknologisk utvikling, samt endringer i oppgjørssystemene i land Norges Bank samarbeider med, gjør det viktig å starte prosessen med å fornye oppgjørssystemet. Et sentralt spørsmål er om fremtidens oppgjørssystem skal bygge videre på dagens modell, med dedikerte løsninger for Norges Bank, eller om andre løsninger som tilknytning til Den europeiske sentralbankens oppgjørssystem TARGET vil være mer hensiktsmessig. En hybrid modell, hvor noen deler av oppgjørstjenestene leveres fra en dedikert plattform og andre deler fra en fellesplattform, vil også bli vurdert.

Proessen med å vurdere neste generasjons oppgjørssystem vil i første omgang pågå frem til høsten 2024. Deretter vil Norges Bank beslutte valg av fremtidig oppgjørsløsning. En beslutning om hvordan neste generasjons oppgjørssystem i norske kroner skal se ut, antas å ha et perspektiv på omkring 30 år. Første halvår 2023 vil benyttes til analyse og kartlegging, mens høsten 2023 vil benyttes til å etablere en overordnet utforming av de ulike modellene. Norges Bank vil legge til rette for at relevante myndighetsorganer, finansnæringen og andre markedsaktører involveres i prosessen, slik at viktige behov og hensyn blir ivaretatt.

5 Risikobildet

5.1 Utviklingstrekk

Trusselbildet for digital infrastruktur har blitt gradvis mer alvorlig de siste årene. Ifølge årets trussel- og risikovurdering fra Nasjonal sikkerhetsmyndighet (NSM) må norske virksomheter

⁵ [Sentralbankens strategi \(norges-bank.no\)](https://www.norges-bank.no/om-bankens-strategi)

forberede seg bedre og ha høyere beredskap i tiden som kommer.⁶ Videre påpekes det at virksomheter må oppdatere risikovurderinger og tiltak i takt med endringene i risikobildet. Denne uforutsigbarheten stiller store krav til samarbeid på tvers av virksomheter, sektorer og landegrenser. Viktige samfunnsfunksjoner er avhengig av leverandører og underleverandører. Disse kan ha ukjente og alvorlige sårbarheter. Ingen samfunnsfunksjon er sikrere enn det svakeste leddet. Dette krever evne til å oppdage og avverge sikkerhetstruende virksomhet også i leverandørkjedene NBO er avhengig av.

5.2 Systematisk arbeid med risiko

Risikobildet for oppgjørssystemet oppdateres løpende ved hendelser eller endringer av betydning. Etter flere år med intern samordning opprettet Norges Bank i 2020 en mer formalisert risikokomiteé for å sikre felles forståelse og styrke samarbeid på tvers av ulike enheter i arbeidet med spørsmål knyttet til risiko i oppgjørssystemet. Hvert kvartal gjennomgås risikovurderinger som grunnlag for intern virksomhetsrapportering. I tillegg gir de eksterne leverandørene av drifts- og systemløsninger innsyn i sine relevante risikovurderinger som er av betydning for leveransene til oppgjørssystemet. Det er også samarbeid med sikkerhetsmyndighetene der det er relevant.

5.3 Risikoreduserende tiltak

De siste årene har Norges Bank iverksatt omfattende tiltak av forebyggende karakter for å hindre at hendelser i cyberdomenet skal få konsekvenser for oppgjørssystemet. Det interne IT-sikkerhetsmiljøet er vesentlig styrket, og driftsplattformen for NBO er fysisk og logisk adskilt fra resten av Norges Banks systemportefølje.

Oppfølging av leverandører er et viktig risikoreduserende tiltak, og dette er gitt økt oppmerksomhet i 2022. Videre har arbeidet med scenariobaserte øvelser blitt styrket for å sikre at beredskapsløsningene er robuste og relevante til å møte endringene i risikobildet.

6 Kontinuitet og beredskap

6.1 Kontinuitets- og beredskapsplaner

For å styrke robustheten og effektiviteten i NBO er det etablert kontinuitets- og beredskapsløsninger for sentrale driftsfunksjoner og for datakommunikasjon med andre sentrale aktører. Planverket består av en overordnet plan og detaljerte avviks-, kontinuitets- og beredskapsrutiner. De operasjonelle rutinene oppdateres jevnlig og ved endringer i driften. Det er også etablert felles rutiner for avvikshåndtering mellom Norges Bank og eksterne aktører som sender avregninger og betalingsoppdrag til oppgjør i NBO, som Bits AS/NICS, Euronext Securities Oslo og CLS Bank⁷.

⁶ [Risiko 2023 - Nasjonal sikkerhetsmyndighet \(nsm.no\)](https://nsm.no)

⁷ CLS: Continuous Linked Settlement er et internasjonalt system for oppgjør av handler med valuta. Bankene som benytter CLS til oppgjør i norske kroner, foretar innbetalinger til og mottar utbetalinger fra CLS via CLS Banks konto i NBO.

6.2 Beredskapsøvelser

Norges Bank utarbeider årlig en plan med interne øvelser og øvelser som planlegges og gjennomføres i samarbeid med andre aktører.

I 2022 ble det gjennomført to øvelser av den forsterkede beredskapsløsningen for oppgjørssystemet. Internasjonalt deltok Norges Bank i to øvelser i regi av SWIFT og fire øvelser i regi av CLS. I tillegg gjennomføres det hvert år telefonkonferanser mellom sentralbankene og CLS for å øve på kommunikasjon i avvikssituasjoner.

I mai deltok flere fagmiljøer i Norges Bank i øvelsen Cyber22. Dette var en fullskala beredskapsøvelse initiert og ledet av Norges Bank med bred deltakelse fra både offentlig og privat sektor for å øve på roller, ansvar, koordinering og samhandling. Blant deltakerne var Finansdepartementet, Finanstilsynet med Beredskapsutvalget for finansiell infrastruktur (BFI), DNB, Mastercard, Bits og Nordic Financial CERT. Scenarioet var en kompleks og tilsiktet digital hendelse rettet mot finansiell infrastruktur med en ukjent trusselaktør. Som en del av øvelsen ble det besluttet å både sette NBO i pause og aktivere den forsterkede beredskapsløsningen.

Øvelsene følges opp med erfaringsutveksling og tiltak for å styrke avviksrutiner og beredskapsmessig håndtering. Det ble ikke avdekket feil eller mangler av vesentlig betydning for driftsstabiliteten i NBO under øvelsene i 2022.

6.3 NBO kontinuitetsforum

NBO kontinuitetsforum (NBOK) er et samarbeidsorgan med banker og andre sentrale aktører i den finansielle infrastrukturen. Forumet ble etablert av Norges Bank i 2015 og har som formål å styrke kommunikasjonen og øke kompetansen hos deltakerne om sammenhengene i betalingssystemet. Forumet skal også samordne beredskapsplaner og koordinere håndtering av vesentlige avvik i betalingsinfrastrukturen som kan påvirke betalingsoppgjørene i NBO. Et avvik hos en av de sentrale aktørene vil raskt få betydning for andre aktører, og god samhandling i håndteringen av slike situasjoner vil bidra til å begrense skadevirkningene. Det ble avholdt tre møter i forumet i 2022. I tillegg innkalte Norges Bank forumet til telefonkonferanser som del av øvelsen Cyber22 i mai, jf. punkt 6.2.

7 Etterlevelse

7.1 Internasjonale anbefalinger

Drift og utvikling av oppgjørssystemet skal følge relevante internasjonale anbefalinger og krav til samfunnskritisk infrastruktur. De internasjonale prinsippene (Principles for Financial Market Infrastructures – PFMI) utarbeidet av CPMI⁸-IOSCO⁹ utgjør en internasjonal standard

⁸ CPMI: Committee on Payments and Market Infrastructures. CPMI er en komité bestående av representanter for sentralbanker.

⁹ IOSCO: International Organization of Securities Commissions. IOSCO er den internasjonale organisasjonen for tilsynsmyndigheter for verdipapirmarkedene.

for finansiell infrastruktur. De internasjonale prinsippene (PFMI) er supplert med en egen veiledning for cybersikkerhet (*Guidance on cyber resilience for financial market infrastructures*) utarbeidet av CPMI. Alle relevante prinsipper og hovedpunkter vurderes som oppfylt.

Norges Bank kartlegger og følger opp risikoen for svindel i systemløsningene for NBO, blant annet med utgangspunkt i en strategi fra CPMI for å redusere risikoen for svindel i sentrale interbanksystemer (*Reducing the risk of wholesale payments fraud related to endpoint security*).

7.2 Revisjoner og overvåking

NBO kontrolleres av ulike organer. Norges Banks eksterne revisor Ernst & Young AS (EY) har gjennomgått enkelte funksjoner i NBO i forbindelse med den årlige revisjonen av Norges Banks regnskap. NBO revideres også av internrevisjonen i Norges Bank. Slik revisjon ble sist foretatt i 2022.

Norges Bank er konsesjonsmyndighet for interbanksystemer (avregnings- og oppgjørssystemer) i henhold til lov om betalingssystemer mv. og fører tilsyn med systemer som har konsesjon. Videre utøver Norges Bank en overvåkingsfunksjon med betalingssystemet og annen finansiell infrastruktur i henhold til sentralbankloven. I denne tilsyns- og overvåkingsfunksjonen legger Norges Bank blant annet vekt på at systemene skal etterleve internasjonale anbefalinger for viktig finansiell infrastruktur, jf. avsnitt 7.1. I den forbindelse er det også en intern overvåking av NBO på grunnlag av disse anbefalingene. Informasjon om og resultater fra overvåkingen publiseres i den årlige rapporten *Finansiell infrastruktur*.

8 Kontohold. Nøkkeltall og endringer i 2022

8.1 Nøkkeltall

Tabell 1. Nøkkeltall for NBO de siste fem årene

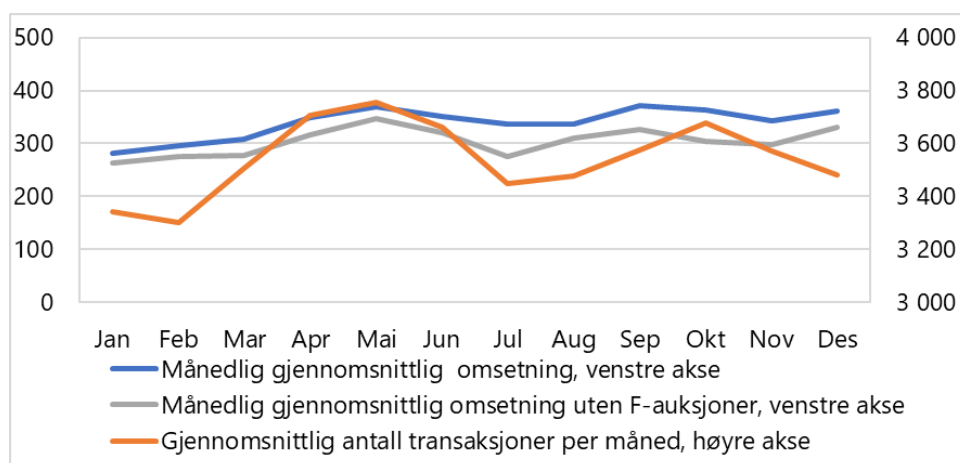
	2022	2021	2020	2019	2018
<i>Daglig gjennomsnitt, mrd. kroner</i>					
- Omsetning	339	301	421	259	248
- Bankenes innskudd	32	33	35	34	35
- Låneadgang	405	418	498	303	287
<i>Daglig gjennomsnitt, antall</i>					
- Betalingsoppdrag	3 540	3 188	2 935	2 745	2 555
<i>Antall ved utgangen av året</i>					
- Kontoer	121	126	130	130	136
- herunder kontoer for banker	113	118	122	123	127
- Brukere av NBO Online	481	539	550	600	615

8.2 Omsetning i NBO

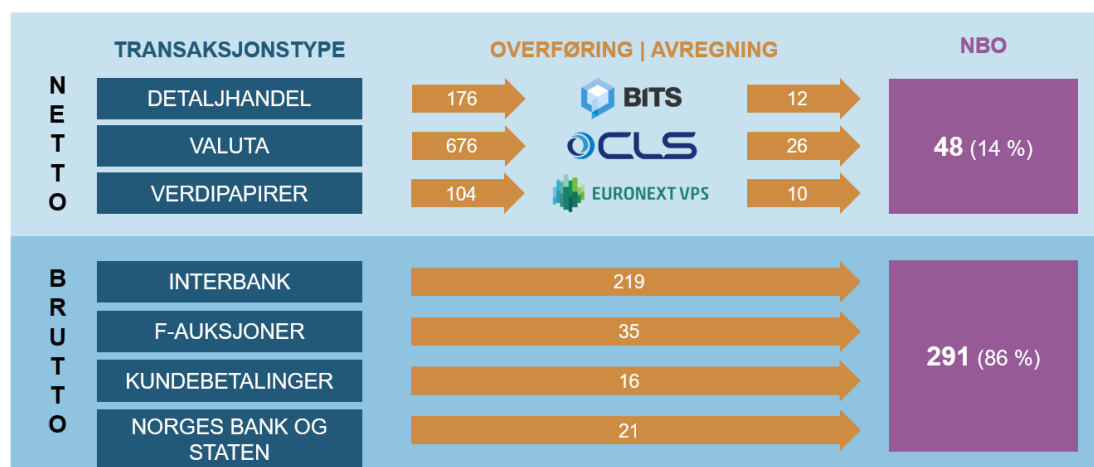
I 2022 ble det i gjennomsnitt gjort opp betalinger for 339 milliarder kroner daglig. Dette er en økning fra 301 milliarder kroner i 2021. Omsetningen i NBO var høyest 3. oktober med 804 milliarder kroner. Denne dagen var det blant annet innbetaling av petroleumsskatt og forfall av lån med fast løpetid fra Norges Bank (F-lån). Lavest omsetning var den 24. november med 138 milliarder kroner. Ved utgangen av 2022 hadde bankene folio- og reserveinnskudd på 26 milliarder kroner.

I 2022 ble det i gjennomsnitt gjort opp 3 540 betalingsoppdrag per dag, en økning fra 3 188 i 2021.

Figur 1 Omsetning i milliarder kroner og antall transaksjoner i NBO. Månedlig gjennomsnitt 2022

Figur 2 Betalingssystemet. Fordeling av omsetningen i NBO i 2022. Daglig gjennomsnitt i milliarder kroner.

Kilder: Bits, Euronext Securities Oslo, CLS og Norges Bank

Omsetningen i NBO fordeler seg på disse oppgjørene:

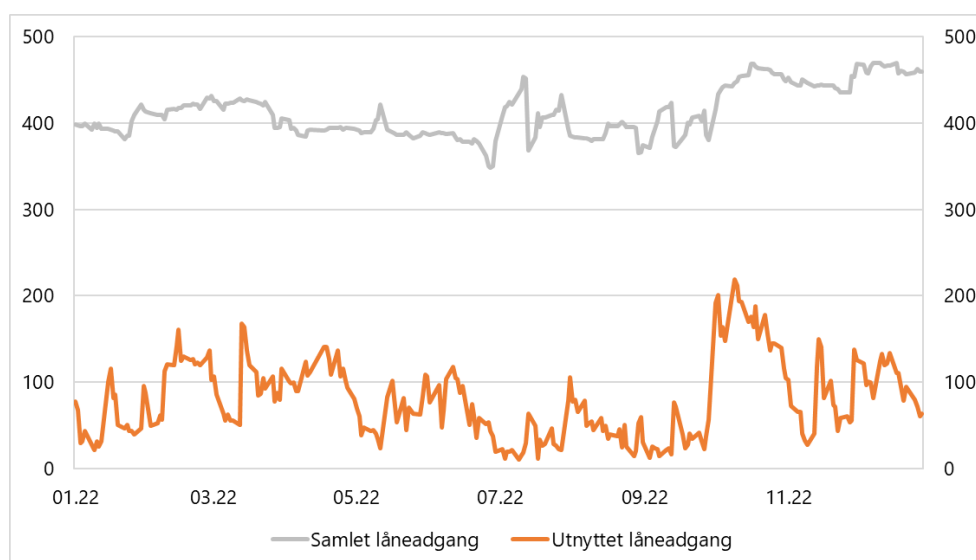
- Bruttooppgjør er oppgjør av enkeltbetalinger. Dette gjelder blant annet overføringer mellom bankene knyttet til handel med valuta og likviditetsstyring.
- I NICS¹⁰ Netto inngår i hovedsak kundebetalinger som gjøres opp i NBO som avregnede nettoposisjoner mellom bankene.
- I verdipapiroppgjøret (VPO) inngår betalinger for handler i verdipapirer. Pengedelen av VPO gjøres opp i NBO som avregnede nettoposisjoner. Oppgjøret av selve verdipapirene, dvs. overføringen av eierskapet, skjer i Euronext Securities Oslo.

8.3 Låneadgang i Norges Bank

Banker har adgang til å låne i Norges Bank med sikkerhet i verdipapirer, innskudd med fast løpetid (F-innskudd) i Norges Bank eller innskudd i Danmarks Nationalbank eller Sveriges riksbank innenfor ordningen med Scandinavian Cash Pool (SCP). Slike lån bidrar til å effektivisere betalingsoppgjørene og gjennomføringen av pengepolitikken. Sentrale motparter kan få låneadgang gjennom dagen med sikkerhet i verdipapirer.

Låneadgangen beregnes for hver kontohaver på grunnlag av pantsettelsen av verdipapirer i et verdipapirregister som er godkjent av Norges Bank til dette formålet. Godkjente verdipapirregistre er for tiden Euronext Securities Oslo (Verdipapirsentralen ASA), Euroclear Bank SA/NV i Belgia og Clearstream Banking SA i Luxembourg.

Figur 3 Daglig låneadgang og utnyttelse per dag i NBO. Milliarder kroner 2022.

Gjennomsnittlig samlet låneadgang i 2022 var 405 milliarder kroner, en reduksjon fra 418 milliarder kroner i 2021. Låneadgangen var høyest i desember med 462 milliarder kroner og lavest i juli med 364 milliarder kroner. Den faktiske utnyttelsen¹¹ av låneadgangen var i

¹⁰ NICS: Norwegian Interbank Clearing System. Bankenes felles avregningssystem for betalinger i norske kroner.

¹¹ Tallene for utnyttet låneadgang gjelder intradaglån og eventuelle F-lån.

gjennomsnitt 80 milliarder kroner, det vil si om lag 20 prosent av den samlede låneadgangen. Gjennomsnittlig månedlig utnyttelse av låneadgangen var høyest i oktober med 173 milliarder kroner og lavest i juli med 26 milliarder kroner. Høyeste samlede intradag låneopptak varierte mellom 10 og 219 milliarder kroner.

8.4 Endringer i kontohold

Ved utgangen av 2022 hadde 113 banker¹² konto i NBO, en reduksjon fra 118 i 2021. Én bank og Bankenes sikringsfond har avtale om beredskapskonto som kan tas i bruk i særskilte situasjoner. I tillegg har CLS Bank konto i NBO for daglig oppgjør av kronedelen av handel med valuta. Cboe Clear Europe (tidligere EuroCCP NV), LCH Limited, LCH SA og SIX x-clear AG er sentrale motparter i handel med finansielle instrumenter og har også konto i NBO. Videre har Den internasjonale oppgjørsbanken (BIS) konto i NBO. Antall kontoer totalt i NBO ved utgangen av 2022 var 121, en reduksjon fra 126 i 2021. I tillegg er det en konto i NBO for oppgjør av statlige betalinger.

Følgende endringer er gjennomført i løpet av året:

- Fornebu Sparebank endret navn til Oslofjord Sparebank 15. februar 2022.
- SpareBank 1 Modum og SpareBank 1 Sørøst-Norge (overtakende bank) ble slått sammen med virkning fra 1. april 2022.
- BRABank ASA endret navn til Lea bank ASA 30. mai 2022.
- Arendal og Omegns Sparekasse og Østre Agder Sparebank ble slått sammen med virkning fra 15. august 2022 og videreført under navnet Agder Sparebank.
- Blaker Sparebank og Romerike Sparebank (overtakende bank) ble slått sammen med virkning fra 1. oktober 2022.
- Nordea Direct Bank ASA ble innfusjonert i Nordea Bank Abp med virkning fra 1. november 2022.
- European Central Counterparty N.V. (EuroCCP) endret navn til Cboe Clear Europe N.V. med virkning fra 14. november 2022.
- Bank Norwegian ASA og Nordax Bank AB (publ) (overtakende bank) ble slått sammen med virkning fra 30. november 2022. Den norske filialen av Nordax Bank ble videreført under navnet Bank Norwegian, en filial av Nordax Bank AB (publ).
- Etne Sparebank og Sparebanken Vest (overtakende bank) ble slått sammen med virkning fra 1. desember 2022.

¹² Oversikt over banker med konto i NBO: [Banker med konto i Norges Bank \(norges-bank.no\)](https://norges-bank.no/banker-med-konto-i-nbo/)

Ny sentralbanklov og låneforskrift fra 2020 innebar endringer i kriteriene for hvilke institusjoner som kan få konto i Norges Bank og hvilke vilkår som gjelder for kontoholdet. Et hovedkrav er at kontohold skal fremme formålet for sentralbankvirksomheten som er *å opprettholde en stabil pengeverdi og fremme stabilitet i det finansielle systemet og et effektivt og sikkert betalingssystem*. I låneforskriften skilles det mellom *pengepolitiske motparter*, som har tilgang til alle Norges Banks innskudds- og låneordninger, og *andre motparter*, som kan få tilgang til Norges Banks stående innskudds- og låneordninger, eller deler av disse. I vurderingen av slike saker legges det særlig vekt på i hvilken grad motparten deltar aktivt i betalingsformidlingen eller om motpartens kontohold vil bidra til finansiell stabilitet eller på annen måte fremme sentralbankvirksomhetens formål.

Foruten banker og finansielle foretak som allerede har konto, har Norges Bank åpnet adgang til kontohold for sentralbanker, verdipapirsentraler og banker i EØS-området med grensekryssende virksomhet i Norge. Flere slike institusjoner har forespurt om kontohold de siste årene. Disse anses som *andre motparter* etter reglene i låneforskriften, og det er fastsatt særlige vilkår for kontoholdet.

8.5 Priser og gebyrer i NBO

Banker og andre foretak i finansiell sektor betaler for kontohold og oppgjørstjenester i Norges Bank. Prisene fastsettes årlig slik at inntektene dekker to tredeler av kostnadene for innføring, utvikling og drift av oppgjørssystemet.

Samtidig med at Norges Bank i 2021 tok i bruk en ny og sikrere IT-driftsløsning for NBO, ble den interne forvaltningen og sikkerhetsoppfølgingen av IT-løsningene for oppgjørssystemet styrket. Dette medførte en betydelig kostnadsøkning som ble besluttet fasett inn i prisene over to år. Prisene i NBO ble økt med om lag 22 prosent fra 2021 til 2022.

Høsten 2022 besluttet Norges Bank å øke prisene med om lag 19 prosent fra 2022 til 2023. I tillegg til innfasingen av resten av kostnadene for ny IT-driftsløsning for NBO, skyldes økningen i hovedsak generell pris- og lønnsvekst og en ytterligere styrking av IT-sikkerheten i oppgjørssystemet.

Gebyrene for brudd mv. på vilkårene for kontohold er videreført uten endringer fra 2022 til 2023. I 2021 var det fire gebyrer knyttet til Norges Banks nettbaserte informasjons- og transaksjonssystem for bankers tilgang til sine kontoer i NBO (NBO Online). For å forenkle gebyrstrukturen noe besluttet Norges Bank å fjerne to av disse gebyrene fra 2022. Det gjaldt gebyret på kr 5 000 for ny bruker av NBO Online og gebyret på kr 6 000 for å aktivere bruker av NBO Online som Norges Bank tidligere har deaktivert.

Prisene og gebyrene i 2022 ga en inntekt på 107,2 millioner kroner, mot om lag 88,2 millioner kroner i 2021.